

ПЕЧАТКИ З ОКОЛИЦЬ ГАЛИЧА

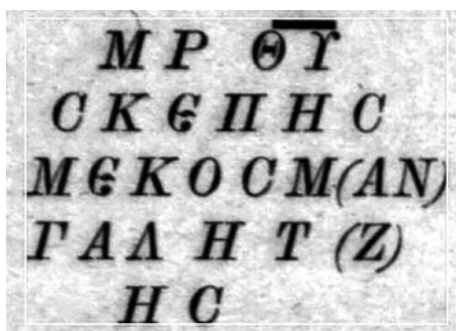
У поданій невеликій статті історик докладно аналізує три олов'яні печатки, знайдені на території давнього Галича. Головна увага приділена епіграфіці знахідок, а також аналізу значення надписів.

Ключові слова: Галич, Крилос, олов'яна печатка, Михайло Грушевський, галицьке єпископство.

Опублікувавши в XXXII томі «Записок» чотири олов'яні печатки з Галичини, три зі старого Звенигорода й одну зі Ступниці під Самбором, хочу тепер опублікувати ще три відомі мені — знайдені в околицях Галича (на доданих рисунках їхня величина збільшена приблизно в два рази).

Рис. 1. 1. Печатка олов'яна — діаметром 2,2–2,5 см, з одного боку має погрудний образок Богородиці з піднятими руками і з Христом на колінах (отже образок зовсім подібний до Звенигородських печаток з іменем Василя), дуже стертий; з боку напис дуже стертий (на негативі ретушований):

Рис. 2. Себто «Μητηρ Θεου σνεπηζ με Κοσμαν Γαλιτηζηζ», що означає «Мати Божя, сохрани мене, Косьму, єпископа галицького». Косьма, єп. галицький (єпископ Кузма), дійсно згадується в Київському літописі під 1165 р. (Іпат. л., с. 359) і нема ніяких перешкод, щоб не вважати цю печатку його власністю.

Ця печатка знайдена у фундаментах церкви Св. Спаса за Луквою (див.: Отчеть археол. виставки, 1888 р., с. 22), зберігається в музеї львівської Ставропігії.

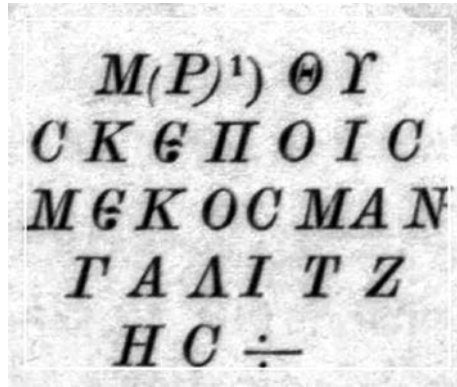

1

2

Рис. 3. 2. Печатка олов'яна, подібна до попередньої, але іншими штампами вибита: з одного боку подібний образок Божої Матері з Христом (чи не був це патрональний образ галицької катедрі?), ліпше збережений, але гірше виконаний; біля німба Божої Матері (МР)¹ ΘΥ; з другого боку:

¹ Місце тут є властиво на дві букви, але вони не чіткі (може між МР і ΘΥ якась арабеска?)

Рис. 4. Тобто, «Μητηρ Θεου σνεπηζ με Κοσμαν Γαλητζηζ», що означає «Матір Божя, сохрани мене, Косьму, єпископа галицького». Зміст, отже, той самий, але напис має деякі буквальні відмінності: «σνεπηοιζ» замість «σνεπηζ» (на грецьких печатках взагалі «σνεποιζ» — річ звичайна, а «σνεπησ» — рідша, як помилка замість «σνεποιζ» — бо читалося однаково і те, і це: σκενις (див.: Schlumberger Sigillographie de l'empire byzantine, с. 41) «Γαλιτζηζ» замість «Γαλητζηζ». Цілком правдоподібно, що маємо печатку того самого єпископа.

Печатка ця знайдена в 1897 р. в ур. Крилосі біля Галича, першу звістку про неї подав проф[есор Ісидор] Шараневич в «*Mittheilungen der k. k. Central-Commission für Erforschung der hist. Denkm.*» (XXIII. с. 229), але при тім помилково відчитав надпис. О[тець Антін] Петрушевич у своїй книжці «*О соборной Богородичной церкви въ городѣ Галичѣ*» (1899, вип. 1. С. 20) дуже гостро напавши на проф. [І.] Шараневича за його помилку, сам одначе зробив деякі помилки у відчитанні і не хоче бачити тут печатку, а медаль (!). Зберігається печатка в о. [А.] Петрушевича; рисунок зроблено з фотографії, даної о. [А.] Петрушевичем проф. [І.] Шараневичу.

Рис. 5. 3. Печатка олов'яна, діаметром 2–2,2 см, з одного боку образок Божої Матері зовсім того ж типу, що й попередні дві, тільки цей образок далеко делікатнішої роботи (але значно стертий); біля німба МР. ΘΥ. З іншого боку, образок святого в німбі, з довгою бородою, з двома оберненими долонями руками і надписом:

O	Δ O
Θ Ε	C I
O	O C

Рис. 6. Отже св. Теодосій; ціла печатка, як сказано, визначається дуже гарною роботою, але значною мірою стерта

Знайдена ця печатка в ур. Крилосі біля Галича (Отчеть археол. виставки, 1888 с. 22), зберігається в музеї львівської Ставропігії; була відфотографована в числі інших предметів, виставлених на виставці Ставропігії 1888 р. на табл. I, під ч. 72, але в незвично малому,

мікроскопічному розмірі (самі таблиці були зроблені в 5 примірниках)².

*Опрацював матеріал Андрій Петраш
(Галич, Україна)*

Грушевський Михайло. Печатки з околиць Галича // Записки наукового товариства імені Шевченка. 1900. № 38. С. 1–4.

Mykhailo Hrushevskyi (Lviv, Ukraine)
Seals from the suburbs of Halych

In this short article, the historian analyzes in detail three pewter seals found on the territory of ancient Halych. The main attention is paid to the epigraphy of the finds, as well as the analysis of the meaning of the inscriptions.

Key words: *Halych, Krylos, pewter seal, Mykhailo Hrushevskyi, the Halych bishopric.*

---

² За ласкаве позичення печаток і фотографії для цієї публікації складаю подяку сеньйору Ставропігії д[окто]ру Іс. Шараневичу.